

KOMMUNIKOINTI AFAATTISEN HENKILÖN KANSSA

Afasia

Aivojen vaurio voi aiheuttaa aikuiselle afasian eli eriasteisia kielellisiä vaikeuksia. Afasia tarkoittaa vaikeutta tuottaa ja/tai ymmärtää puhetta. Siihen liittyy yleensä myös lukemisen, kirjoittamisen ja laskemisen häiriöitä. Afasia aiheuttaa ihmiselle kommunikaatio-ongelmia ja keskusteluun osallistuminen voi vaikeutua. Afasia voi aiheuttaa näin ollen myös sosiaalisen kanssakäymisen vähenemistä ja sosiaalisista suhteista syrjäytymistä.

Keskustelu afaattisen henkilön kanssa

Varsinkin sairastumisen alkuvaiheessa on hyvä käyttää suoria ja yksiselitteisiä kysymyksiä, joihin afaattinen henkilö voi vastata myöntämällä ja kieltämällä. Tämän tyyppisen keskustelutavan tarpeeton käyttäminen voi kuitenkin vähentää puheyrityksiä.

Joskus afaattinen henkilö pystyy käyttämään vain kirosanoja, vaikka hänellä ei terveenä ollessaan ollut tapana niitä käyttää. Kirosanojen käyttö ei ole aina tahdonalaisesti hallittavissa. Niilläkin voi kertoa asioista käyttäen niitä eri äänensävyin.

On tärkeää kohdella afaattista ihmistä puhevammasta huolimatta aikuisena ihmisenä. Vaikka henkilöllä olisikin ymmärtämisvaikeuksia, pystyy hän silti poimimaan keskustelusta katkelmia ja on usein herkkä äänensävyille. Jokaisen afaattisen henkilön kohdalla tilanne on hyvin yksilöllinen.

Jos sanat unohtuvat kerran, ne voivat palata mieleen toisella kerralla. Virkeänä puhe sujuu paremmin. Myös puheen kuunteleminen ja ymmärtäminen on silloin helpompaa. Tuttujen henkilöiden kanssa ja tutuista asioista keskusteltaessa puhe on yleensä sujuvampaa.

Vaikka kielellinen toiminta on rajoittunutta, on tuttujen toimintojen ja tapojen ylläpitäminen afaattiselle henkilölle tärkeää. Television katselu, radion kuuntelu ja sanomalehtien selailu ovat toimintoja, joista ei ole tarvetta luopua. Myös yhdessä tekeminen ja osallistuminen on tärkeää.

Puhetta tukevat ja korvaavat kommunikointikeinot

Puheenvuoro voi olla muutakin kuin puhetta. Jos mahdollista, keskustele puheterapeutin kanssa, miten voisit parhaiten helpottaa keskustelua tuntemasi afaattisen henkilön kanssa.

Kun keskusteleet afaattisen henkilön kanssa, voit käyttää luonnollisia **eleitä ja ilmeitä** puheen ymmärtämisen tukemiseen. Afaattinen henkilö voi myös rohkaistua itse käyttämään eleitä ilmaisunsa tukena. Käyttäkää aina samaa elettä tai merkkiä tarkoittamaan tiettyä asiaa. Eleiden käyttö ei ole aina mahdollista, sillä sairauden vuoksi käsien tahdonalainen käyttäminen saattaa olla vaikeaa, vaikkei käsissä olisikaan halvausoireita.

Puheen tilalla ja sen tukena voidaan käyttää myös **kuvista tai esineistä osoittamista**. Jotkut afaattiset henkilöt pystyvät **piirtämään** vihjeen tarkoittamastaan asiasta ja monet pystyvät hyödyntämään keskustelukumppanin nopeasti piirtämiä/kirjoittamia **vastausvaihtoehtoja**.

Kirjoittaminen on usein hyvin vaikeaa, mutta jotkut saavat kirjoitettua alkukirjaimia tai lyhyitä sanoja. Jos lukeminen sujuu jonkin verran, voidaan kirjoittaa valmiita sanalistoja. **Valokuvien** avulla afaattinen henkilö voi esittää kenestä tai mistä hän haluaa keskustella. **Kello, kalenteri ja kartta** voivat olla myös hyödyllisiä. Tärkeistä kuvista voi laatia kuvasarjoja ja -kansioita. Joillakin sairastuneilla voi olla vaikeuksia myös kuvien hahmottamisessa, jolloin niiden käyttö ei onnistu.

On tärkeää, että myös keskustelukumppani käyttää keskustellessaan puhetta tukevia keinoja ja tukee näin afaattisen henkilön puheen ymmärtämistä ja helpottaa hänen ilmaisuaan. **Afaattiset henkilöt tarvitsevat useimmiten keskustelukumppaneiden tukea ja rohkaisua** puhetta tukevien ja korvaavien keinojen hyödyntämiseen. Keinojen käyttö ei aina onnistu oma-aloitteisesti.

Kun keskusteleet afaattisen henkilön kanssa

- Varmista keskustelukumppanin huomio ennen keskustelun aloittamista.
- Puhu kasvot kuulijaan päin, niin että kasvosi ja suusi näkyvät.
- Jos mahdollista, keskeytä afaattisen henkilön ja itsesi muu tekeminen keskustelun ajaksi.
- Huomaa, että taustamelu voi vaikeuttaa puheen ymmärtämistä.
- Käytä tavallista äänenvoimakkuutta.
- Puhu selvästi ja yksiselitteisin lausein.
- Toista asiasi tarvittaessa ja muuta sen muotoa ja sanoja, se helpottaa ymmärtämistä.
- Vältä puhumasta liikaa, siedä myös hiljaisuutta.
- Anna keskustelukumppanin yrittää, älä auta tai arvaile liian aikaisin - anna aikaa!
- Älä korjaa virheitä, vaan mieluummin toista tai kokoa afaattisen henkilön ilmaisema asia. Hän voi varmistaa, oletko ymmärtänyt oikein.
- Kohdista puheesi afaattiselle henkilölle, vain tarvittaessa muille läsnäolijoille.
- Jos keskustelukumppanisi väsyä, pitäkää lepotaukoa. Puhuminen ja kuunteleminen vaativat ponnistelua ja väsyttävät.

Hyödyntäkää teille sopivia puhetta tukevia ja korvaavia kommunikointikeinoja monipuolisesti ja ennakkoluulottomasti.

Yhteystiedot:

Aivohalvaus- ja dysfasialiitto ry
Suvilinnantie 2, 20900 Turku
puh. (02) 2138 200
fax. (02) 2138 210

sähköposti: aivohalvaus.dysfasia@stroke.fi
www.stroke.fi